

Pentekostal hermeneutik

Hur tolkar svenska pingstpredikanter bibeln?

Greger Andersson

Örebro Universitet

Abstract

In this article I present a study of Swedish Pentecostal preachers' interpretations and applications of biblical texts. The study is based on 19 sermons that were published on the website "Söndag hela veckan", January 19, 2020, by churches with "Pingst" (Pentecostal) in their name. The aim of the study was to contribute to the field of Pentecostal hermeneutics through an analysis of interpretative patterns in present day preachers' sermons. The study shows that the preachers address a putative desire for a more devoted Christian life and that they do not practice exegetics in the sense of making historical readings searching for the original authors' intention. Instead they apply the texts to the present here and now, thereby bringing the texts from them to us. This is done by means of generalizations, abstractions, and analogies in the form of parables and narratives. In this way the studied preachers endeavor to encourage and challenge their listeners to continue searching for the richer Christian life they long for. In relation to previous studies, I claim that the studied sermons constitute a special act of interpretation that cannot be compared with academic exegetics. I also suggest that the hermeneutics in the sermons cannot be described as narrative or, for example, poststructuralist. There are some marginal similarities with interpretations of fiction, but the sermons can on the whole be described as "a distinctive interpretive activity". The message of the sermons is consistent with previous descriptions of Pentecostal theology, except that the preachers do not emphasize the story of the Pentecostal movement and, more remarkably, that traditional eschatology hardly has any place in the sermons.

Keywords: Pentecostal, hermeneutics, sermons

Inledning: Syfte, material och metod

Varje söndag samlas människor för att höra en predikant utlägga en antik text och tillämpa den på åhörarnas liv. De 19 predikningar som utgör empirin i det här studiet hade uppskattningsvis 2000–4000 åhörare. En predikan framförs i en religiös kontext, där bibeln betraktas som Guds ord, och är till sin karaktär både textutläggande och retorisk, det senare eftersom förkunnarna vill påverka sina åhörare. Innebär denna kontext och det speciella syftet att texterna tolkas på ett särskilt sätt? Denna fråga är central eftersom jag är intresserad av predikan som *tolkningspraktik* och hur den förhåller sig till andra texttolkningsaktiviteter i religiösa och sekulära sammanhang. I studien avgränsar jag mig till så kallad pentekostal hermeneutik, närmare bestämt till frågan om hur svenska pingstpredikanter tolkar och tillämpar de bibliska texterna.

Syftet med studien är att bidra med kunskap om pentekostal hermeneutik genom en beskrivning av mönster som framträder i empirin och genom att jämföra dessa iakttagelser med andra studier av den aktuella hermeneutiken. Begreppet hermeneutik används här för att beteckna den tolkningsmetod som framträder i predikningarna. Jag studerar alltså inte pentekostal tolkningslära eller predikanternas egna uppfattningar om sin tolkningsmetod. För att uppnå syftet ställs tre frågor: Hur tolkas och tillämpas de bibliska texterna? Vilket är predikanternas budskap? Hur förhåller sig denna tolkningspraktik till andra texttolkningspraktiker?

Min empiri består av predikningar som publicerats på webbsidan ”Söndag hela veckan” (<https://www.sondaghelaveckan.se/>). Den här typen av webbsidor ger forskare tillgång till stora mängder material. Den aktuella sidan säger sig (201128) ha 170 anslutna kyrkor och 21 231 ljudklipp från 2 992 talare. Jag valde predikningar med datering den 19 januari 2020. Datumet valdes eftersom det inte förknippas med någon särskild högtid och eftersom det var innan pandemin påverkade verksamheten. Då jag intresserar mig för pentekostal hermeneutik laddade jag ner alla predikningar där kyrkan har ”pingst” i namnet. Det var 21 stycken, av dessa valdes två bort eftersom predikanten på grund av ”talarstolsbyte” kom från en kyrka som inte tillhör pingströrelsen. Predikningarna hölls av 16 män och 3 kvinnor. Ljudfilerna är mellan 15.44 och 54.09 minuter långa med en medeltid på drygt 29 minuter. Kyrkoårets tema den 19 januari var ”Livets källa” och texterna Joh. 5:31-36 5 Mos. 5:23-27 Heb. 2:9-10 och Ps. 19:2-7. Dessutom var det bibelns dag. Detta, tillsammans med att några predikningar har karaktären av uppstart inför det nya året, påverkar materialet.

Då predikningarna transkriberats analyserade jag dem genom att noga läsa igenom dem och ta utförliga anteckningar tills det uppstod en mättnad i den bemärkelsen att nya genomläsningar inte gav nya resultat. Det jag sökte efter var återkommande mönster av strukturell karaktär framför allt gällande hur predikanterna använder de bibliska texterna. Även om analysen alltså fokuserar predikanternas metod för tolkning och tillämpning av bibeltexterna intresserade jag mig också för återkommande teman och budskap. Jag har dock inte gjort någon egentlig teologisk analys även om materialet inbjuder till detta. Då en av mina forskningsfrågor handlar om huruvida dessa predikanter ägnar sig åt en säregen texttolkningspraktik intresserar jag mig i analysen för det som kan beskrivas som den kontext

som utgör förutsättningen för denna praktik. Med kontext syftar jag inte i första hand på det faktiska sammanhanget utan, med begrepp lånade från retoriken (Mral m.fl., 2016), på den doxa–de föreställningar–som åhörarna antas dela med förkunnaren, för den retoriska situationen, det vill säga den förändringsbara situation som adresseras, och för det jag uppfattar som predikningarnas syfte. I en sista del av analysen har jag relaterat mina resultat till en del tidigare forskning på pentekostal hermeneutik. Jag har inga anspråk på att redovisa denna växande forskning och de olika beskrivningar som finns av den aktuella hermeneutiken på ett heltäckande sätt, utan har valt några studier framför allt från en svensk kontext som jämförelsematerial för att på så vis synliggöra och diskutera inslag i min egen empiri. De studier jag i första hand relaterar till är två studier om pentekostal hermeneutik i en svensk kontext, Ulrik Josefssons *Liv och Över Nog* (2005) och Jan-Åke Avarssons artikel ”Pentekostal hermeneutik i praktiken” som återfinns i *Om Pingströrelsen. Essäer, översikter och analyser* (2014) samt ett studium som utgår från en nordamerikansk kontext, Kenneth J. Archers *A Pentecostal Hermeneutics* (2009 [2005]).

Det finns flera möjliga invändningar mot min metod. En sådan invändning är att predikningarna flyttas från sitt sammanhang och blir lästa som skriven text. Det innebär att dialogen med åhörarna, kroppsspråk, pauser, med mera, inte beaktas. Vid ett tillfälle framstod en text som obegriplig på grund av en till synes osystematisk stapling av metaforer. Jag valde då att lyssna på ljudfilen och insåg att predikanten genom pauser och sitt sätt att tala blev möjlig att förstå. Att jag läser predikningarna som text har också inneburit att jag ställts inför etiska frågor angående hur jag ska referera till predikningarna i artikeln. Jag har visserligen varit noga med att inte rycka citat ur sitt sammanhang i själva predikan men däremot lyfts de ur den talsituation i vilken de först framfördes och presenteras nu som text. Det gör att de kan komma att bli bedömda på ett felaktigt och orättvist sätt. En annan möjlig invändning är att en analys där man söker efter mönster i 19 predikningar inte gör rättvisa åt predikningarna på det sätt som en noggrant genomförd analys av en enskild predikan gör. En närliggande reservation är att jag föreslår mönster i predikningarna som förutsätter att jag ställt dem i relation till varandra och därmed skapat en ny text. En viktigare invändning, som gäller kvalitativa studier i allmänhet, är att de slutsatser jag föreslår bygger på ett litet material hämtat från en av årets söndagar.

Artikeln är disponerad så att jag i en första del fokuserar på hur predikanterna tolkar och använder de bibliska texterna. I denna del gör jag först en indelning av predikningarna i några tentativa typer. Därefter diskuterar jag hur predikanterna tillämpar texterna på åhörarna, det vill säga hur de knyter samman textvärlden med åhörarnas värld och går från då till nu, från dem till oss. I nästa huvuddel diskuterar jag budskapet i predikningarna och den generella doxa, den uppfattning om den retoriska situationen och de syften som förutsätts och som framträder i förkunnelsen. I en sista del diskuterar jag mer generellt predikanternas hermeneutik och hur den kan beskrivas. I denna del relaterar jag mina iakttagelser till de nämnda studierna av pentekostal hermeneutik.

Predikanternas bibeltolkning

De 19 predikningarna berör olika teman¹ och utgår från och refererar till ett stort antal bibeltexter.² Ingen av predikanterna ägnar sig åt exegetik i den bemärkelsen att de intresserar sig för texternas betydelse i sin historiska kontext och de bibliska författarnas intention. I några fall diskuteras den litterära eller historiska kontexten för att förklara inslag i texterna. Vid ett fåtal tillfällen refereras till grundtexten eller till alternativa översättningar, men då enbart om predikanterna därigenom får stöd för sitt budskap eller någon särskild poäng. Överhuvudtaget är det bara ett litet antal som stannar upp inför en text och utlägger den (så kallad ”expository preaching”). Det är betydligt vanligare att i stället börja i en text och sedan följa ett tema. Predikanterna kan också välja att börja i ett tema för att sedan söka sig till en eller flera texter. Rent generellt kan man hävda att predikningarna är uppbyggda kring budskap som förkunnarna vill förmedla. Det innebär att de visserligen kan hämta budskapet ur texterna men att de tenderar att utlägga budskapet eller temat snarare än att tolka en text. Här ger jag exempel på olika typer av predikningar som framträder i empirin.

Några tentativa modeller

Det finns exempel på textutläggande förkunnelse i empirin, även om predikanterna alltså inte är orienterade mot författarnas intention. I predikan 14 ”vi bygger” utläggs Apg. 2:41-47. Predikanten förutsätter att det som skildras i Apostlagärningarna har något att säga om vad som är centralt för en andefylld församling idag. Hen lyfter fram fyra punkter från texten och talar sedan om dessa: en lärande församling, en församling som visar omsorg och bryr sig, en tillbedjande församling, och en evangeliserande församling. Hela tiden framhålls att dessa inslag till viss redan finns i den egna kyrkan. Även predikan 10 kretsar kring en text, 1 Joh. 1:1-4. Utläggningen utgår ifrån en analogi mellan författaren och åhörarna. De är också vittnen och människor som tar del av deras vittnesbörd inbjuds att få del av den speciella kristna gemenskap som författaren talar om. Även predikan 19 kan beskrivas som textutläggande. Predikan är fylld av bakgrundsinformation och predikanten går steg för steg

---

¹ Rubrikerna var (här utgår nr. 3 och nr. 17, eftersom de hölls av predikanter från andra kyrkor): (1) Livets källa, (2) Goda nyheter, (4) Heliga händer, (5) Följ mig – grunden, (6) Ingen rubrik, (7) Hopp för dig, (8) Livets källa, (9) Ordets hörare och görare, (10) Vår gemenskap, (11) Skaka dammet av dig, (12) Gud vill förnya oss, om vi vill, (13) I takt med Gud, del två, (14) Vi bygger, (15) Hör Gud bön? Gud hör bön!, (16) Mission, (18) Förnyat sinne, (19) Om någon är törstig, (20) Var finns vatten, (21) Bön.

² De texter predikanterna utgår ifrån eller relaterar till (jag kan ha missat några eftersom man i flera fall alluderar på texter) är: 1 Mos. 1:1, 26-27; 3; 2 Mos. 17:11-12; 3 Mos. 9:22; 5 Mos. 13; 28:12; Josua 10:12; 2 Krön. 2:7; Ps. 23; 63:5; 68:10; 119:106; 150; Klag. 3:22; Jes. 40; 40:27; 42:3; 43; 43:14-19, 20-21, 25; 44:3; 52; 61; 62:1; Hes. 47; Sef. 3:16-17; Sak. 14. Förutom dessa texter berättar man vid nio tillfällen om karaktärer i GT. Matt. 7:7; 10:4; 11:16f; 11:28; 13; 18:19; 28; Mark. 1:15; Luk. 4:16ff.; 24:50; Joh. 1; 3:16-17; 4; 5:31-36; 7:2, 37-39; 8:30ff; 11:44; 16. Dessutom anspelar man 15-20 gången på texter från evangelierna. Apg. 1; 1:8; 2; 2:41-47; 8; 13:50; 14:3; 16; 17; 19:6; 24:14. Dessutom återberättas 3-4 avsnitt från Apg. Rom. 5:12; 7:15; 8; 10:17; 12:2; 1 Kor 3:16; 12:2-3; 13:4-7, 13; 2 Kor. 5:16; 5:17; 10:3-5; Gal. 3:28; 5:6; 5:24ff; 6:9; Ef. 2:8-10; 2:20; 4:23; Fil. 1; Kol. 3; 1 Thess. 4:11; 5:16-21; 1 Tim. 2:8f; 2 Tim. 3:15f; Tit. 3:4; 3:6. Dessutom alluderar man vid minst 15 tillfällen till passager i Paulus brev. Hebr. 4:12, 15-16; 5:12-14; 12:12; 1 Pet. 5:6-7; 1 Joh. 1; Jak. 1:19ff; 4, samt ytterligare några referenser till dessa brev och någon enda till Uppenbarelseboken.

igenom texten i Joh. 7. En något annan karaktär har predikan 20 ”var finns vatten” som utgår från 2 Mos. 17, eftersom det som berättas om Moses och israeliterna överförs på ett abstrakt/andligt plan till åhörarna och predikan därmed får en närmast allegorisk karaktär.

En vanligare modell är att börja i en text, hämta ett tema från texten och sedan tala över detta. Predikan 1 utgår från Joh. 5:31-36 och handlar om Gud som källa och centrum, att söka sig till det centrala, att finna sitt eget centrum och att inte bli förledd av berättelser och falska vittnesbörd. Predikan 8 utgår från samma text. Predikanten reflekterar över ordet källa och associerar till källkritik, Gud, Bibeln och förorenade källor. Predikan 11 tar sin utgångspunkt i Jes. 52 ”Skaka dammet av dig. Res dig, du fången av Jerusalem. Lös bojorna kring din hals du fångna dotter Sion. Skaka dammet av dig.” Predikanten talar sedan över temat ”damm” i tre punkter: ”likgiltighetens och uppgivenhetens damm”, ”besvikelsens och bitterhetens damm” och ”andras åsikter rent allmänt. Och åsikter om dig.” Material från predikan hämtas från bibeltexter, ordböcker (om damm) och personliga erfarenheter. Även predikan 12 om förnyelse har denna karaktär. Den börjar i ett par bibeltexter men utgår sedan från tre betydelse av ordet ”förnyelse”. Metoden kännetecknar även predikningar av mer undervisande karaktär (i betydelsen att de vill lära ut något), som predikan 4 om ”heliga händer”. Denna börjar i Ps. 63:5 och följer sedan ordet ”händer” genom bibeln. Även här dras poänger både från bibeltexter och från allmänna erfarenheter som att räcka upp händerna betyder att man ger upp, eller att ett barn kan räcka upp händerna mot en förälder. Predikan 18 om ”förnyat sinne” utgår från Rom. 12:2 och rör sig sedan mellan olika texter som handlar om den kristnes kamp. Det här sättet att predika tar alltså sin början i en text. Predikanten fångar upp ett tema i texten och håller sedan ett tal över temat eller vandrar mellan olika texter som belyser det tema man fokuserar på.

Några predikningar vänder på ordningen så att predikanten först presenterar ett tema eller en tanke och sedan söker sig till en eller flera texter. Predikan 7 handlar om att lyssna in Guds röst. Först långt in i predikan kommer förkunnaren till texterna, 1 Thess. 5:16ff; Ef. 2:8-9; Jakobs brev och Rom. 12. Predikan 16 utlägger temat mission och söker sig till en rad olika texter. Predikan 13 ”i takt med Gud” utgår från tematiken och kommer först så småningom till texten i Matt. 13. Predikningar av den här typen har ofta en öppen inledning där predikanten via till exempel en berättelse slår an temat, som sedan introduceras, innan man vänder sig till texterna.

De föreslagna modellerna ska inte uppfattas som tydliga kategorier. Istället visar de på delvis skilda sätt att strukturera en predikan. Ett genomgående drag tycks vara att predikanterna använder texterna som utgångspunkt för, eller stöd för, det budskap de vill förmedla. Jag återkommer under punkt 2 till vad det budskapet är. Exempelen och de tentativa modellerna visar också, menar jag, att dessa predikningar utgör en tolkningshandling som är av ett annat slag än de som utförs i historisk kritisk eller evangelikal akademisk exegetik (jag återkommer till detta under punkt 3).³

---

³ Evangelikal exegetik är ett lite märkligt begrepp som här syftar på en tolkning som genomförs med traditionella exegetiska metoder men utifrån en evangelikal bibelsyn. För en diskussion av begreppet se Wasserman (red) 2004.

Då som nu, de som vi

Ett kännetecknande drag för predikningarna är att det inte tycks finnas något egentligt avstånd mellan textvärlden och åhörarnas värld. Det som sägs i texterna kan därför tillämpas direkt på åhörarna. Ibland sker detta genom att predikanten förutsätter att åhörarna är indragna i samma historiska skeende och samma Guds mission som personerna i texterna eller texternas adressater. Så säger predikanten i predikan 6 (i alla citat är kursiveringarna mina): ”därför när Paulus säger till Timoteus, så säger han: 'Ingen får förakta dig'. *Så är det ungefär som om Jesus säger det till dig som kristen, han säger det till mig, 'ingen ska förakta dig'*". Senare sägs:

Och man har väl ibland när man tänker på sin egen liksom snurriga hjärna och allt som har varit, så tänker man, Gud, hur tänkte du egentligen när du gav det här i 12 lärjungars händer att förmedla frälsning och upprättelse till människor? Men han gjorde det. *Han valde oss att ta emot guld ifrån himmelen för att ge det vidare. Så du är skapad och det är något värt i den du är. Och du har ett uppdrag, och det är något värt i det du gör.*

I predikan 12 läses Jes. 40 27ff och sedan säger predikanten: ”Nej, men Herren påminner *dem* om att, så är det inte. Utan Herren, han är med. Han ser *oss*. *Han vet hur vi har det*. Och han är alltid beredd att hjälpa.”

Vid andra tillfällen relateras texterna till åhörarnas livsvärld i en mer överförd, symbolisk eller allegorisk mening. I predikan 4 om ”heliga händer” återger predikanten hur Paulus skakar av sig en orm utan att bli skadad: ”Åh vilken underbar bild han ger oss, eller hur! *Det är så du ska behandla ormar hör ni. Nu talar han inte om fysiska ormar alltså. När du blir biten, så skaka av dig i elden!*” Predikanten läser senare Joh. 11:44 om uppväckande av Lasarus och säger:

Ett problem för många troende i den här världen, det är att de har blivit födda på nytt, de har blivit uppväckta, men de går omkring hela livet som Lasarus så här: Och de har de här bindlarna som binder vad då för någonting? Jo, händerna och fötterna, så att han inte kunde gå, och en duk för ansiktet. Man är liksom inte redo att tjäna Gud. Utan man går och man är bunden av det gamla, det som förut definierade ditt liv är fortfarande det som liksom vill definiera ditt liv. Den du var tidigare, den försöker du vara igen, eller du kommer tillbaka till det. Och i ditt kristna liv är det som att du är bunden av bindlar och det är någonting som hänger för. Och då säger Jesus till lärjungarna: 'Gör honom fri' ... 'och låt honom gå.' Halleluja! Hans händer och hans fötter var låsta. Men Jesus ger den här underbara befallningen, och den tror jag att han vill ... den ljuder än i dag. Till var och en som känner sig bunden, eller låst på olika sätt på grund av det du har gått igenom, på grund av din historia eller hur du har växt upp, eller vad du har gått igenom i livet så känner du dig låst i ditt kristna liv, så att du inte kan tjäna honom. Och Jesu budskap till dig i dag, det är att han vill att du ska bli fri. Och det är härligt här att han befäller sina lärjungar att göra detta, eller hur!

I predikan 16, om mission, sägs om lärjungarna i Apg. 1: ”De som hade samlats frågade honom: Herre, är tiden nu inne då du ska återupprätta Israel som kungarrike? Han svarade: Det är inte er sak att veta vilka tider och stunder fadern i sin makt har bestämt och fastställt.” Så säger förkunnaren:

De tänker på deras egen dröm, på sin egen längtan. De tänker på vad de vill ha ut, vad de ska få av Jesus. *Det finns en risk att vi fastnar i konsumtionstänkandet. Vad får jag ut av det här? Passar gudstjänsten mig? Var det min musikstil? Hur skötte sig predikanten? Och så funderar vi på vad vi ska få ut. Det ligger en fara i det där.*

Berättande texter tycks ibland bli lästa närmast som skönlitteratur i och med att de tänks konkretisera allmänmänskliga företeelser. I predikan 2 kommenteras 1 Mos. 3:

Men Adam och Eva de kan, *precis som du och jag inte heller hade kunnat*, hålla sig. Utan man äter av frukten, och konsekvensen blir att man inser att vi har gjort fel emot Gud .... De gömmer sig trots att de vet att Gud ser och finns överallt, så gömmer de sig för Gud. *Och jag har, och kanske du också, mött så många människor som gömmer sig för Gud.* Man vet om att det blev tokigt, det blev fel, någonting har hänt, jag har gjort någonting. Det var inte meningen, men inte kan jag närma mig Gud.

I predikan 15 läser predikanten om Josuas bön att solen ska stå stilla. Trots att berättelsen tolkas historiskt sägs sedan:

Var håller liksom solen på att gå ner, så att du inte hinner, eller det funkar inte? Vad är det där som Gud måste gripa in i ditt liv, det som är fullständigt omöjligt på din egen hand, utan det enda du kan göra är att i desperation säga till Gud: Sol, stå still, för att du med ditt liv ska kunna förhärliga Jesus? Vad är det där omöjliga i ditt liv, som du måste säga sol, stå still?

På det här sättet generaliseras de bibliska personernas erfarenheter och tillämpas på åhörarna. Anslaget kan, som nämnts, påminna om tolkningen av skönlitteratur. När Mose inte finner vatten (predikan 13) konkretiseras hur den som vill följa Gud kan hamna i en utsatt och prövande situation och lärjungarnas fråga i Apg. 1 (predikan 16) får konkretisera ett alltför materialistiskt och egoistiskt tänkande, etcetera. En annan likhet föreligger med viss skolpedagogik eller så kallad narrativ medicin (Charon, 2017). I den senare kan man ställa exempelvis studenter inför frågan om de varit i den situation en bok eller film gestaltar. Frågan kan gälla i både konkret och överförd bemärkelse. Även dessa tolkningar utgår från en associativ läsning, men associationerna är åhörarnas. Här däremot är det predikanterna som associerar för att få fram ett visst budskap. I relation till akademisk exegetik kan man beskriva de tolkningsaktiviteter som jag beskrivit som direkt tillämpande, eftersom tolkningen inte delas upp i en då-betydelse och en nu-betydelse utan texterna omedelbart appliceras på nuet.

Tolkning genom bredvidställning

Det jag intresserar mig för under den här rubriken är tolkningar genom analogier i form av liknelser och berättelser. I båda fallen rör det sig om tolkning genom ”bredvidställning”, det vill säga att man låter en jämförelse eller en berättelse tolka en text (Andersson, 2009).

I predikan 2, som handlar om det glada budskapet om nåd, talar predikanten om att föra budskapet vidare. För att förklara allvaret görs jämförelser. Den första av dessa är vad åhörarna skulle göra om de hade botemedlet mot en svår sjukdom. Skulle de behålla detta själva och inom familjen? Predikanten jämför sedan med en revolutionerande uppfinning och undrar hur åhörarna skulle sprida information om denna på bästa sätt. Predikan 13 handlar om att gå i takt med Gud. Predikanten inleder med att tala om medhörningens betydelse när man spelar ihop i ett band. I predikan 16 om mission, förklarar predikanten Andens uppgift genom att jämföra med hur strålkastare lyser upp en slottsfasad.

Lampan riktar min blick på det jag ska se. Så är det med Anden, hjälparen, som vägleder och påminner om Jesus Kristus. Hur vet vi att Anden verkar i en församling? Jo, Jesus blir tydlig. Och kärleken till honom ökar. Och vi vittnar om honom i den heliga Andes kraft.

I predikan 18 förklaras vad som händer när man blir kristen och en ny skapelse genom jämförelsen med en caffelatte: ”Hälften kaffe, hälften mjölk blandas, och det blir liksom en homogen, en blandning. Caffelatte, vi är ett med Gud.” I predikan 20 talar predikanten om att Anden bara kan fylla rena käril och jämför med en smutsig flod i Afrika och med skoskav. I predikan 21 om bön citeras Tit. 3:4 ”Och han gjorde det med det bad som återföder och förnyar genom den helige Anden.” Predikanten jämför med känslan av att äntligen få duscha efter en vecka i Etiopien: ”Så när jag kom hem i går kväll, så stod jag länge i duschen, och kände hur jag blev människa igen. Det är samma upplevelse när vi får känna Guds kärlek på insidan.” Predikan 14 handlar om församlingen. Förkunnaren förklarar att om Anden är seglet på en båt så är undervisningen kölen och konstaterar: ”Vi behöver både och. Den helige Ande och undervisning.” I predikan 21 jämförs bönen med maskinrummet på en båt.

I några fall tycks domänerna byta plats så att predikanten börjar utlägga liknelsen istället för att låta denna förklara texten. En del jämförelser förefaller så bekanta att man glömmer att det är en liknelse. Det gäller till exempel den återkommande jämförelsen mellan den troendes förhållande till Gud (Jesus) och en kärleksrelation. I predikan 19, förklaras att kristna kan ”törsta” trots Jesus ord i Joh. 4: ”Den som dricker av det vattnet som jag har blir aldrig mera törstig”.

[...] vi kan ju dra det, det är ju så enkelt som att varför skulle jag bara vilja ha en kram av en person som jag älskar en gång i livet, och sen aldrig mer? Det är väl korkat? När man älskar en person så vill man ju vara med den. Man längtar ju efter att vara med den. Eller hur? Så får det vara även med Jesus. Alltså, vi får vara törstiga, fast vi är kristna. Vi får längta efter Jesus, fast vi är frälsta.

Ibland sker en anhopning av bilder som gör att det kan vara svårt att följa predikantens tanke som här i predikan 1:

I Kristus stoft, efterföljelse. Det handlar om Jesus Kristus, grunden. Eller är det vinstocken? Eller är det källan? Vi ser graven här, eller dopfunten som vi har i svenska kyrkan, som visar på djupet. Som visar på källan, ursprunget. Och en stam behöver ju rota sig i botten, där roten är Gud, tänker jag.

Bilderna flera funktioner. I vissa fall ska de förklara något. I andra fall används de för att skapa en känsla kopplad till temat. I ytterligare andra fall tycks bilderna föra predikan framåt genom att de belyser poänger som predikanten vill göra.

Även berättelser används på olika sätt. Ibland tycks de bara syfta till att väcka åhörarnas intresse. Det gäller i synnerhet berättelser som placeras tidigt i en predikan. Predikan 2 inleds med att förkunnaren berättar att han har en post It-lapp på sin dator sedan 10-12 år där det står: ”Hur ofta predikar du kärnbudskapet om nåd?” Berättelsen sätter temat om att inte glömma det centrala. En annan predikan börjar med en berättelse om att predikanten sett på bandy. Berättelsen tycks syfta till att knyta an till åhörarna men leder sedan över till predikans tema genom att predikanten jämför två lags spel och säger om det ena: ”De lämnade över bollen i en enda cirkulär, en slags paradisk, nästan pentekostal pingstkyrko-väckelsemöte.” Predikan 7 börjar med en berättelse om hur den sång man just sjungit kom till. Poängen är att man ser Guds godhet när man följer hans utmaningar. Förkunnaren växlar sedan över till egna erfarenheter om tilltal från Gud som hen fått förmedla till andra.

Berättelser används också för att illustrera, tolka och applicera. Det kan vara bibliska berättelser som får konkretisera och tolka en text eller ett tema. När predikant 2 vill illustrera att Jesus inte kom för att döma utan för att erbjuda trasiga människor nåd berättar hen om kvinnan som tvättade Jesus fötter, Sackeus, kvinnan vid brunnen och Petrus. I predikan 12 (om förnyelse) vänder sig predikanten till dem som känner att de misslyckats och återger en rad bibelberättelser, alla tolkas moraliskt: David, Jona, Petrus, Tomas och Markus. Berättelser används också för att förklara en poäng och fungerar då som ett slags liknelser. I predikan 9 om att vara ordets görare förklarar predikanten vad detta innebär genom att berätta hur hen som ung övade på elbasen mer än kontrabasen och då blev bättre på den förra. Vid andra tillfällen är berättelserna vittnesbörd som ska visa att det man talar om är en realitet som åhörarna kan erfara. I predikan 18 talar predikanten om hur åhörarnas sinne ska förändras så att de styrs av anden och inte av tankar och känslor i själen. För att illustrera den senare poängen berättar hen om en strapatsrik resa på Papua Nya Guinea. När predikant 4 talar över Mark. 16:18 återger hen en berättelse om missionärer som drack dödande gift utan att skadas, något som ledde till att en hel by blev kristen. I predikan 5 talar förkunnaren om att ordet måste få verka i åhörarnas liv och göra dem fria från synden. För att illustrera hur det kan gå till berättar hen om hur hen i skolan ”försökte psyka andra och vinna verbala strider med hårda ord” men hur en text i bibeln blev början på att hen slutade med detta. I predikan 12 ges flera exempel på förnyelse, bland annat berättar predikanten om vad som hänt i en församling

som hen ”coachat” i ett antal år. När predikanten sedan talar om trötthet och modlöshet berättar hen en längre berättelse om hur hen vid ett tillfälle lyssnar till en sång på radio och förnyats genom Anden. I predikan 13, ”i takt med Gud” berättar förkunnaren om hur hen och familjen kom till den aktuella platsen. Berättelsen ska illustrera hur Gud håller i taktpinnen. Predikan 15 handlar om bön. Predikanten läser Josuas bön (10:12) om att solen ska stå stilla. Förkunnare frågar sedan vad vi kan bedja om och berättar om en man som fått en svår infektion i foten och som blir frisk när de ber. Genom bredvidställning ges exempel som konkretiserar texten och tillämpar den. Denna tolkningsmetod för nära samman textvärlden och åhörarnas livsvärld.

Predikningarnas sammanhang

Trots att predikningarna utgår från olika texter och teman samt har delvis olika karaktär kan man, menar jag, hävda att de alla har ett likartat budskap: Gud, som skapat allt, har sänt sin son Jesus Kristus för att frälsa världen. Jesus har tagit människans synd och erbjuder henne ett nytt liv. När en person blir kristen får hon Anden, eller också sker detta vid andedopet. Hon kommer också med i en ny gemenskap. Trots frälsningen och Anden är den troende fortfarande trasig och har behov. Församlingen ska därför vara öppen, välkomnande och kärleksfull. Men kristna arbetar på sin frälsning. Det innebär att de söker sig mot Gud/Jesus för att förvandlas av Anden. När de söker sig närmare Jesus kommer de också närmare varandra. Alla kristna är indragna i missionen, en rörelse som börjar hos Gud och som präglar Nya testamentet. Missionen bärs av de troendes vittnesbörd, deras berättelser. Också detta kräver att de lever nära Jesus och låter sig förvandlas. Förvandlingsprocessen kan dock motverkas av djävulen, tidsandan, livets allmänna svårigheter, och av att man inte håller fast vid centrala kristna praktiker som bibelläsning, lyssnande på Guds röst, vittnande, bön, med mera. För att förkunna detta och för att inspirera, påminna, uppmuntra och undervisa använder förkunnarna de heliga texterna. Texterna tillämpas på ett sådant sätt att textvärlden och åhörarnas värld hålls samman, nu som då, vi som dom.

Flera predikningar inleds med sammanfattningar av budskapet. Ibland fungerar dessa som ”abstrakts” som talar om vad förkunnelsen ska innehålla och ibland utgör de generella översikter över budskapet. Här följer några exempel på det senare:

Gud är god. Du är skapad till hans avbild. Han har en plan med ditt liv. Han har ett syfte och en tanke för varför just du existerar. Han ville dig, han längtar efter dig, han till och med sände sin son för att söka tag i dig. Det finns inget från Guds sida som är byggt på att han är ute med radarn, hemliga polisen, enkom för att hitta fel, för att kunna sätta ut och få skämma ut dig för att du ska få liksom löpa gatlopp. Det finns inget i Guds hjärta som är ute efter att sätta dit dig. Utan vi tror att han älskar dig (predikan 6).

Det börjar med att säga ja till Jesus en gång, frälsningen. Att låta döpa sig [...]. Och att få uppleva den Heliga Anden, andedopet. Och sedan kan man säga att resten av livet, det handlar om att gå med Jesus, söka honom, lyssna in, tala, gå, söka, lyssna in, tala. Alltså gå med Jesus. Det är en process eller vad ska jag säga, ja, det pågår hela livet.

Och det kan vara lätt att man kanske, man hamnar på något annat och man tänker och sedan, ja, just det, men Jesus ja. Och sedan får man rikta in sitt fokus igen. Och det tror jag är grejen, att hålla sig till Jesus (predikan 7).

Budskapet framstår som mycket positivt.⁴ Även om synden nämns flera gånger betonar förkunnarna framför allt att man i frälsningen får del av ett nytt liv genom Anden. Men trots att predikanterna uttrycker en stark tro på Guds kraft är de noga med att betona att livet är fullt av lidande och svårigheter och att det kristna livet är en kamp.

Man kan notera att endast ett fåtal relaterar till pingströrelsen. Den berättelse man är indragen i är istället den rörelse som utgörs av Guds stora mission. Man kan också notera att ingen, så vitt jag kunnat konstatera, talar om politiskt engagemang eller stora samhällsfrågor som flykting- eller klimatkrisen. Fokus faller i stället på Guds verk i enskilda kristna, i församlingen och i missionen. Mer förvånande är kanske att ytterst lite relaterar till traditionell eskatologi vare sig i de ovan nämnda sammanfattningarna eller i predikningarna i övrigt. Detta är anmärkningsvärt eftersom det ofta antas utgöra en central del av det pentekostala budskapet.⁵

Bibeln och bibelläsning

Bibeln och bibelläsning är ett återkommande tema. I och genom bibeln talar Gud till den troende. I predikan 5 sägs redan inledningsvis: ”Guds ord är grunden för det mesta, eller för allt, i kristen tro”. Predikanten förklarar att en viktig egenskap i Guds ord är att det är sant och att det finns en nära koppling mellan att förbli i ordet och att lära känna sanningen. Men som predikanten i predikan 9 förklarar är bibeln ingen vanlig bok utan ”Guds eget levande ord, och berättelser om Jesus.” I läsningen av Bibeln förstod förkunnaren att det var ett levande möte med Jesus själv, genom Bibeln. Läsningen ska leda till liv: ”Det handlar om att göra någonting av det man läser, att det som står här får bli till en övertygelse som sen mynnar ut i ett liv, och i gärningar som är från Gud, som är enligt Guds vilja”. Predikanten i predikan 6

---

⁴ Jag har också jämfört avslutningarna på predikningarna. Detta är svårare eftersom inspelningen i en del fall avbryts tidigare än i andra fall. I de avslutningar jag läst finns inte någon entydig tendens mer än att de ofta innehåller en bön och utmanar till gensvar. I några fall är denna del mycket kort men i andra fall kan både utmaningen och bönen vara ganska omfattande.

⁵ Det som sägs är följande: ”Jag tänker så här att när jag kommer till himlen en dag, när man, när livet på jorden här är slut, när det nu är, så tänker jag och jag våndas ibland över den här tanken, så tänker jag att jag inte vill komma dit med en massa bibelkunskap, med en massa goda värderingar, goda åsikter, först och främst. Utan jag tänker att jag vill komma dit tillsammans med människor som på ett eller annat sätt som jag har fått se komma till tro på Jesus [...] Det drömmer jag om, att jag ska få vara med om en dag när jag får möta Herren i himlen. Att det inte bra skulle vara en kunskap jag bär med mig om bibeln, om tron, men att det är ett liv som jag faktiskt har levt” (pred. 9). ”En dag så kommer vi ju få veta det. En dag så kommer vi ju stå inför vår Herre, och då blir allt det där uppenbart för oss. Då kommer vi veta, och då kommer vi fatta hur det hängde ihop. Och då tror jag att vi många gånger kommer bli förvånade. Kanske säga, ja men det där verkar ju inte som att det var någonting som betydde någonting” (pred. 10). ”Ibland får vi kramp och så tänker vi, allt hänger på mig. Allt hänger på oss. Pastorer, vi kan ju döpa människor in i en församlingssamfund här på jorden, men det är bara Jesus, genom honom, som vi kan bli inneslutna i den här stora församlingen i evighet” (pred. 14). ”Och tack vare Guds nåd så får vi en gång bli klara. Och det kallar vi för himlen” (pred. 19).

reflekterar metahermeneutiskt om det skrivna ordet som den "Närvarande rösten"; "I dag är frälsningens dag. I dag kan du få möta Gud. I dag kan du få bönesvar." Predikanten hänvisar sedan till Martin Luther som sagt:

"Bibeln lever, den talar till mig. Den har fötter, den springer efter mig. Den har händer, den tar tag i mig." Alltså vår upplevelse att ordet blir levande, det talar, det gör någonting, det händer någonting i mig, och Han kommer till dig, och det finns ett vackert nu. I dag kan vi höra Hans röst, i dag kan vi tjäna Gud, i dag kan vi uppleva bönesvar. Fortsätt läsa högt ur skriften, förmana, undervisa. Det här kortet då igen. Bygg ditt liv det här året på de där goda, näringsrika, märgstarka rätterna från Guds ord. Att äta det, att leva av det. Läs i Psaltaren, läs i evangelierna, läs via bibelappen och följ våra tillväxtgruppserier. Och det här är ett år då jag hoppas att bibelkärleken ska växa också i vår församling.

I några få fall kontrasteras denna bibelsyn mot framför allt akademien. Detta är tydligast i predikan 5 där den kritiska bibelvetenskapen ifrågasätts. Predikanten exemplifierar med påståendet att evangelierna måste vara skrivna efter år 70 eftersom de talar om templets fall och förklarar att detta bara följer av en rationalistisk utgångspunkt. Hen spelar sedan upp ett tal av Lewi Pethrus där denna säger att ett av pingströrelsens viktiga bidrag var uppgörelsen med bibelkritiken. Predikanten konstaterar att bibelkritiken åter blivit populär och nu till och med återfinns inom pingströrelsens teologiska utbildningar, och frågar: "Ska pingströrelsen fortsätta att tro på Bibeln? Och därigenom bereda marken för en ny andlig väckelse? Vad säger ni?" Predikanten ställer två sätt att läsa bibeln mot varandra dem raljerande, överlägsna, tvivlande, arroganta och högmodiga och den vördnadsfulla, trosfyllda och ödmjuka:

Från att vara en som försvarar och befäster ordet, kan man bli en skeptiker och kanske en cyniker. Från att man är bedjande och söker Andens ledning när man arbetar med Bibeln, från att man söker vara ett verktyg i Guds hand och få orden från Gud när man undervisar, kan man bli en som bara sätter sin tillit till forskare och professorer och sitt eget förstånd.

Svårigheter i texterna eller mellan texterna och livet hanteras ganska snabbt och enkelt. I predikan 1 utgår predikanten från Joh. 5:31-36 och fastnar på det som sägs om vittnesbörd i texten:

Men man kan bli lite konfunderad först när man lyssnar på texten och tänker efter. Är det inte giltigt att vittna? Ska vi vara tysta? Vad menar han egentligen, Jesus? Men då tänker jag att det var i det sammanhanget då. Sen har han uppstått och försonat våra synder. Och nu lever vi i nu. Och självklart ska vi vittna och berätta i den här dimensionen av livet i Jesus, hans dimension av att uppstå, och vi lever i en annan tidsdimension.

När predikanten i predikan 4 läser 5 Mos. 28:12 "Herren ska öppna för dig sitt rika förrådshus, himlen, för att ge regn i rätt tid åt ditt land och välsigna alla dina händers verk. Du

ska ge lån åt många hednafolk men själv ska du inte låna av någon,” så utelämnas orden om lån i utläggningen. I predikan 7 läser predikanten 1 Tess. 5:16ff och förklarar: ”Profetior måste inte bara handla om det som gäller framtiden. Det kan vara uppmaningar, det kan vara ord av tröst, tankar från Gud.” I predikan 15 utgår förkunnaren från Jousas bön i 10:12 och säger bland annat: ”Du vet, det är ju ganska festligt. Joshua fick ju inte riktigt ens till den här bönen korrekt. Han bad ju fel. Vi vet ju i dag att solen står ju still. Det är ju jorden som snurrar. (skratt) Men pappa Gud, han förstod vad Joshua menade.” Det intressanta med den här typen av förklaringar är att de framställs som närmast självklara.

Kanske handlar ändå metakommentarerna om bibeln framför allt om att det är ett levande, närvarande ord och att syftet med bibelläsningen är att ordet ska forma de troendes liv. Så säger predikanten i predikan 9: ”Det handlar inte bara om att tillägna sig liksom teoretisk kunskap när man läser bibeln, att förstå, att kunna en massa verser utantill, även om det är jättebra. Utan det handlar om ett liv.” Samma kontrast mellan teori och liv återkommer i predikan 19:

Teologi får aldrig bli en intellektuell övning, om det inte har praktiskt, alltså, en kyrka som bara är teoretisk, teologisk, tappar udden. För om du inte har görandet, om du inte är evangeliet, om du inte gör evangeliet, då fattas det någonting. Och här kopplar Jesus ihop det, görandet och lärandet.

Åhörarna måste gensvara

Tanken att Gud, genom Anden, talar genom skriften anknyter både till den starka betoningen på att Gud ständigt talar till kristna och att dessa ska träna sig på att lyssna, och till föreställningen att Gud ska tala genom predikan. I åtminstone två av predikningarna profeterar predikanten i samband med den avslutande bönen över någon eller några av åhörarna och i flera fall inbjuds man att gensvara på budskapet genom att söka förbön.

Åhörarnas ansvar betonas i så gott som varje predikan. En del predikanter tycks till och med välja bibeltexter för att detta ska framgå. Så utgår predikan om att vara i takt med Gud från liknelsen om såningsmannen i Matt. 13, för att predikanten vill påpeka att åhörarna måste utgöra rätt jordmån. I den predikan som har rubriken ”Gud vill förnya oss, om vi vill” utgår predikanten från Jes. 43 men lägger till orden i Ef. 4:23 ”Låt er förnyas till ande och sinne”, kanske för att just få med denna betoning på åhörarnas ansvar. Flera hänvisar till Jakobs brev och orden: ”Närma er Gud, så ska han närma sig er. Rena era händer, ni syndare, och rena era hjärtan, ni splittrade.” När predikant 4 läser 5 Mos. 28:12 ”Herren ska öppna för dig sitt rika förrådshus, himlen, för att ge regn i rätt tid åt ditt land och välsigna alla dina händers verk,” sägs att ”Förutsättningen är att vi använder händer och kroppar.” När det gäller Guds tilltal sägs att Gud alltid talar:

frågan är nog snarare om vi lyssnar, tänker jag. Jag tror att Gud alltid talar till oss på ett eller annat sätt. Men vi är ständigt ganska uppkopplade, vi har mycket att göra, vi sitter med våra smartphones, scollar genom flöden av olika slag, och matar oss hela tiden

med väldigt mycket information från olika håll. Sen kanske vi också har en liksom bestämd bild av hur vi tror att Gud ska tala.

Andra gånger låter det så här:

Otroligt inspirerande att få vara med i någonting sådant, där vi gör det som Jesus har bett oss om att göra. För vad är det han har bett oss om att göra? Jo, han har bett oss om att föra ut budskapet om honom. Alla människor har behovet av Jesus. Alla människor behöver Jesu frälsning. Och därför finns vi, vi som tror på honom.

Det handlar, som nämnts, om att åhörarna ska vara öppna för Guds verk, om relationen med Jesus, om ett förnyat sinne, om att upprätthålla praktiker som bibelläsningen och någon gång också om renhet. Det går inte att leva på ”gamla meriter [...]”. Utan det handlar hela tiden om att varje dag förnya sin överlåtelse till Herren, och be till Gud om ny kraft genom den helige Ande, så att vi kan tjäna i den här tiden.” En predikant hänvisar till och med till modern hjärnforskning och säger: ”Så vi kan alltså genom medvetna val styrka de tankebanor som är bra för oss. Och förstöra de nervbanor som inte är bra för oss.”

En sammanställning som den ovan kan ge intrycket av att predikanterna är frustrerade över åhörarna. Men det är nog en felaktig slutsats. I stället är tonen genomgående positiv och uppmuntrande. Det tycks som att man vill inspirera åhörarna i kampen snarare än ställa krav på dem.

Budskap och syfte

Predikningarna är framförda i ett sammanhang där ett visst samförstånd råder mellan talare och åhörare både vad gäller innehåll och form. Det framstår också som att förkunnarna utgår från en given teologi, att de adresserar i stort sett samma situation och att de har ett till stora delar likadant budskap. Detta är viktigt för en förståelse av predikanternas tolkningspraktik. Här ska jag därför kort relatera till två begrepp från retoriken, doxa och retorisk situation, som är viktiga för att förstå dessa predikanternas texttolkningspraktik. Det första begreppet relaterar till de allmänna föreställningar som talaren och åhörarna förväntas dela. Om det föreligger sådana gemensamma föreställningar eller om man antar att de föreligger, så öppnar det för fria tolkningspraktiker eftersom tolkningarna kommer att röra sig inom doxan.⁶ Vid något tillfälle är det dock tveksamt om predikant och åhörare verkligen utgår från samma antaganden. Så förutsätter exempelvis predikanten i predikan ”förnyat sinne” en tredelad människosyn: ”Men så vi är en ande, vi har en själ och bor i en kropp” genom denna betoning förläggs kampen inom människan med sina olika delar.

Uttrycket ”retorisk situation” betecknar en förändringsbar situation. Jag menar att alla predikanter adresserar samma situation: Åhörarna är troende, har upplevt frälsningen och fått del av Anden, nu utmanas de att fortsätta att arbeta på sin frälsning, leva i den gemenskap som församlingen utgör och fortsätta att sprida budskapet. För att processen inte ska stanna av

---

⁶ Detta kan liknas vid ”the rule of faith” (se Greidanus, 1999, s. 78).

krävs att man ”låter sig förvandlas” genom att upprätthålla viktiga kristna praktiker.⁷ Inom narratologin talar man om förhållandet mellan ”expectations and experientiality” (Hyvärinen, 2016). Man skulle kunna uppfatta att de förkunnare jag refererar till vill påverka åhörarnas förväntningar genom att relatera erfarenheter från de bibliska texterna och samtida personers upplevelser. Kampen skulle då gälla vilka erfarenheter som ska styra åhörarnas förväntningar. Min poäng är att predikanterna visserligen ägnar sig åt texttolkning men inte åt exegetik i traditionell bemärkelse. De söker inte ny kunskap i texterna. Istället påminner de åhörarna om deras gemensamma tro, om vad Gud gjort i deras liv, och om den frälsning de är indragna i. Predikanternas uppgift tycks vara att inspirera och utmana åhörarna att arbeta vidare på sin frälsning genom att upprätthålla andliga praktiker. För att uppnå sitt syfte och förmedla sitt budskap tolkar förkunnarna texterna relativt fritt. Med hjälp av direkta omdresseringar, jämförelser och berättelser, överbryggar man avståndet mellan då och nu, dem och oss, när man tolkar och tillämpar texterna och driver hem sina poänger.

Pentekostal hermeneutik

Inom forskningen på pentekostalismen hävdar man ofta att denna har en säregen hermeneutik. Denna hermeneutik kan, som hos Alvarsson, Josefsson och Archer, förklaras som ett historiskt och religiöst fenomen. Dessa författare analyserar därför vad som influerat rörelsen och hur den förhåller sig till exempelvis historisk-kritisk och evangelikal exegetik. De gör därvid flera intressanta iakttagelser som kan relateras till min empiri. Det gäller till exempel Archers beskrivning av bibelläsningssmetoden (2009 [2005], s. 55, 62-70, 99-127): ”’This approach consisted of stringing together a series of scriptural passages on a given topic’. This method was practiced in order to understand what God has said about that topic under investigation” (Archer 2009 [2005], s. 62). Archer menar att pentekostaler använder denna metod men att den präglats av deras speciella variant av den kristna berättelsen (restaurationssteologin) (Archer 2009 [2005], s. 5, 89-127). Metoden finns, menar jag, representerad i min empiri. Men det föreligger vissa skillnader gentemot Archers beskrivning. En skillnad är att få av de predikningar jag studerat söker en lära genom metoden. En annan skillnad är att eskatologin och även restorationsteologin är nedtonad. När det gäller restorationsteologin är anslaget i predikningarna snarare att man söker sig mot en biblisk kristendom än att denna redan är återupprättad genom pingströrelsen.⁸

---

⁷ Detta kan jämföras med Jessica Mobergs etnografiska studium av en karismatisk församling i Stockholm, (2013). Hon intresserar sig för hur man formar ett karismatiskt kristet habitus i ett senmodernt och pluralistiskt Stockholm. Moberg studerar mikro- och mesonivån, dvs. de kristnas privata liv, deras umgänge med varandra och sammankomster som hemgrupper och gudstjänster. Hon menar att de försöker leva ”överlåttna” i en omvärld som gör motstånd mot ett kristet liv. För att kunna leva i överlåtelsen använder man olika strategier. I Mobergs studium har dock predikan liten plats.

⁸ I Predikan 21 om bön säger förkunnaren: ”Jag har funderat en hel del under december på det här med att hitta Guds väg i livet. Och jag har funderat mycket på den rörelsen som jag har fått glädjen att vara en del av under 26 år nu, Pingströrelsen. En viktig del av den svenska kristenheten, och en stor, stor, stor inflytelserik del av

Jag menar också att Alvarssons påstående om att pingstvännen inte tolkar texten historiskt och utifrån författarens intention, utan söker ”Bibelordets *mening*, så som det tolkas i ljuset av ens egna erfarenheter, och så som det upplevs” (2014, s.294), bekräftas av min empiri. Jag är däremot tveksam till förslaget att predikningarna skulle vara narrativa. Om de är det eller inte beror förstås på hur man definierar det oklara begreppet ”narrativ”. Det betonas i predikningarna att åhörarna ingår i den större berättelse som utgörs av Guds mission. Detta skulle möjligen kunna beskrivas som narrativt men då har termen inget större intentionsdjup.

Några gånger beskriver dessa forskare den pentekostala hermeneutiken utifrån företeelser som modern berättarteori (narratologi) eller postmodernism och poststrukturalism. Det är möjligt att sådana likheter föreligger i form av till exempel icke-historiserande läsning och subjektiva tolkningar. Men i några fall är dessa jämförelser oklara. När Archer exempelvis menar att en narrativ läsning innebär att man betraktar texten som en tavla snarare än som ett fönster till en värld gör han, som jag ser det, misstaget att blanda ihop fiktion och narration. Jag menar att även om vissa inslag i empirin kan jämföras med tolkningen av skönlitteratur, det gäller till exempel det avhistoriserade samtalet med texterna, som Josefsson och Alvarsson nämner (2014, s. 294), eller att man läser berättande text som att den konkretiserar abstrakta, allmänmänskliga begrepp, samt den direkta kopplingen mellan textvärlden och åhörarnas erfarenhetsvärld, så baseras inte detta på en poststrukturalistisk syn på texter och tolkning eller på en föreställning om att texterna ska läsas som fiktion.

Man kan slutligen notera att mycket av det som beskrivs som typiskt för den tidiga pingströrelsens tolkning av texterna fortfarande gäller. Frågan är förstås hur detta ska förklaras. Josefsson har ett intressant avsnitt där han relaterar pingstvännernas bibelanvändning till deras bibelsyn (2005, s. 181-191). Ett sådant förhållande kan anas också i mitt material.

Mitt förslag i relation till den forskning jag redovisat ovan är att den tolkningspraktik som framträder i materialet måste förstås utifrån predikan som handling. Det som intresserar mig är hur denna texttolkningspraktik ska beskrivas och hur den förhåller sig till andra tolkningspraktiker. Jag utgår därvid från att tolkning (interpretation) inte är ett entydigt begrepp utan att det används för att beskriva olika aktiviteter som i sig inte behöver vara enkelt jämförbara. Jag är alltså intresserad av vad pingstpredikanterna ”gör” och vad som är syftet med denna tolkningsaktivitet i den kontext där den utförs. Det induktiva svar som ges i den begränsade empiri jag analyserat är att man söker vägledning, tilltal från skriften och inte en ny eller omprövad lära. Man påminner, utmanar och uppmuntrar. Det man intresserar sig för är det ”rätta livet” och ”praxisen”. Det rör sig alltså om ett slags andlig vägledning baserad på bibeln, en viss doxa och en förförståelse av den retoriska situationen. Tolkningen är

---

församlingen om vi tittar globalt. En del räknar med 800 till 850 pingstvännen över hela världen. Det är ganska mycket. Människor som kommit till tro hela tiden gör att församlingen faktiskt växer jättesnabbt över nästan hela världen.” Detta leder över till en fråga om varför det inte är så i Sverige.

fokuserad på applikation snarare än på exegetik. Det går däremot inte att sluta sig till vilka metoder predikanterna använt sig av i sina förberedelser. Det är ju möjligt att förberedelserna så att säga översätts till den tolkningsaktivitet som predikningarna utgör och att det exegetiska arbetet därigenom inte blir synligt.

Givet denna utgångspunkt är jag tveksam till den vanliga jämförelsen mellan pentekostal predikan och historisk-kritisk och evangelikal exegetik (ex Alvarsson, 2014, s. 289, 294), eftersom det, enligt min uppfattning, rör sig om en jämförelse mellan olika tolkningsaktiviteter. En mer relevant undersökning vore att jämföra pentekostal förkunnelse med predikningar från andra kyrkliga sammanhang. Finns det till exempel ”evangelikal förkunnelse” och hur förhåller sig denna i så fall till pentekostala predikningar när det gäller bibel användningen?

Sammanfattning, slutsatser

I artikeln har jag föreslagit att de predikningar jag studerar utgör en särskild tolkningsaktivitet som inte på ett självklart sätt kan jämföras med andra tolkningsaktiviteter. Tolkningarna utspelar sig i en speciell kontext och har ett särskilt syfte. Jag har försökt att beskriva den doxa och den retoriska situation predikanterna förutsätter och har hävdad att dessa förefaller märklig gemensamma för alla de aktuella predikningarna. Jag har också försökt att beskriva framträdande inslag i predikanternas metod. Det gäller förhållandet mellan text och tema, olika typer av förklaringar, samt hur texter på ett omedelbart sätt relateras till åhörarnas livsvärld genom direkta överföringar och bredvidställning i form av bilder och berättelser. I relation till viss tidigare forskning av pentekostal hermeneutik har jag argumenterat för att den aktuella tolkningsaktiviteten inte bör jämföras med akademisk exegetik utan snarare med likartade tolkningsaktiviteter i andra kyrkor. Jag har också föreslagit att jämförelser med modern vetenskapsteori eller litteraturvetenskap har lågt förklaringsvärde och att den tolkningsaktivitet predikanterna ägnar sig åt snarare ska beskrivas som traditionell.

Det finns flera sätt att gå vidare i forskningen på det aktuella materialet. Det skulle till exempel vara intressant att jämföra predikningar av pingstvännen med liknande material från andra kyrkliga sammanhang, för att undersöka om det finns skillnader mellan dessa praktiker. Det skulle också vara intressant att utvidga den undersökning jag gjort på ett större material och kanske också studera förändringar över tid. Det senare gäller inte minst teologin och eventuella betoningförskjutningar inom denna. Det finns också inslag i mitt material som jag inte kommenterat i artikeln så som inledningar och avslutningar, böner och direkta tilltal till åhörarna. Ett annat intressant forskningsämne är de förklaringar som används i form av liknelser och berättelser och om, och i så fall hur, de förändrar budskapet. Den centrala frågan är emellertid fortfarande varför predikanterna använder texterna på det sätt som de gör. Man kan ju invända att predikanternas bibelsyn, teologi, deras uppfattningen om den retoriska situationen samt deras syfte inte fullt ut förklarar deras sätt att tolka texterna. Borde inte samma utgångspunkter kunna leda till andra anslag och metoder, där man till exempel noggrant lyssnade in texternas budskap istället för att genast fokusera på att tillämpa dem?

Litteraturlista

- Alvarsson, Jan-Åke. (2014). Pentekostal hermeneutik i praktiken. I Alvarsson. *Om pingströrelsen-: essäer, översikter och analyser* (s. 289-306). Skellefteå: Artos.
- Andersson, Greger. (2009). Theology on the borderline of narrative: two sermons as test cases. I Per Krogh Hansen (red.), *Borderliners: searching the boundaries of narrativity and narratology* (s. 197-218). Köpenhamn: Forlaget Medusa.
- Archer, Kenneth J. (2009 [2005]). *A Pentecostal Hermeneutics. Spirit, Scripture and Community*. Cleveland: CPT Press.
- Charon, R. (2017). *The principles and practice of narrative medicine*. New York, NY: Oxford University Press.
- Greidanus, Sidney. (1999). *Preaching Christ from the Old Testament: a contemporary hermeneutical method*. Grand Rapids: Eerdmans.
- Hyvärinen, Matti. (2016). Expectations and Experientiality: Jerome Bruner's "Canonicity and Breach". *Storyworlds: A Journal of Narrative Studies*, vol. 8, nr. 2, 2016, s. 1-25.
- Josefsson, Ulrik. (2005). *Liv och över nog: den tidiga pingströrelsens spiritualitet*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2005. Skellefteå.
- Moberg, Jessica. (2013). *Piety, intimacy and mobility: a case study of charismatic Christianity in present-day Stockholm*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet och Huddinge : Södertörns högskola, 2013. Huddinge.
- Mral, Brigitte, Gelang, Marie & Bröms, Emelie (2016). *Kritisk retorikanalys: text, bild, actio*. Ödåkra, Sverige: Retorikförlaget.
- Wasserman, Tommy (red). (2004). Finns det en "evangelikal" exetik". *ÖTH rapport*, nr 21.
<https://www.sondaghelaveckan.se/>.

Andersson, Greger (f. 1958) er professor i litteraturvetenskap, Örebro universitet. Andersson forskar i första hand om narratologi och bibelvetenskap. Andersson, G. (2019). Stories about Humans in a Complicated World: The Narratives of the Hebrew Bible. I David Willgren (ed.) *God and Humans in the Hebrew Bible and Beyond: A Festschrift for Lennart Boström on his 67th Birthday*. Sheffield: Sheffield Phoenix Press, 2019, s. 51-71. (2018). "Gamla testamentets fascinerande och utmanande berättelser"; (2018). Narrating selves and the literary in the Bible. *Partial Answers*, Vol. 17, nr 1, s. 87-105. Andersson, G, F. Wenell och R Spjuth (2017). Unga i karismatiska och evangelikala kyrkor resonerar om sin tro, *Scandinavian Journal of Leadership and Theology*, nr 4, s. 1-22.

Greger.Andersson@oru.se